

ret Udviklingen paa Bornholm. Jeg troer altsaa ganske at kunne see bort fra, at der her skulde have været Tale om Evang. Jeg skal dog endnu blot tilføje, at da dette er et gammelt Paasagn, er der fra Regeringens Side indhentet Oplysning fra Commissionens Medlemmer, og disse have paa det Allerbestemteste værget sig imod Beskyldningen for en Udsæd, der kunde berettiget til et saadant Udsagn; derimod kan det vel være, at der har været en Misforstaaelse tilstede fra de vedkommende Arvesæsteres Side — Noget, som jo ogsaa den ærede Forslagsstiller bemærkede —, idet den Evang, som maatte anses for fuldkommen berettiget og nødvendig, den nemlig, som blev paalagt Fæsterne i Henseende til de af dem indtagne og opdyrkede Jorder, er bleven misforstaaet, som om den ogsaa gjaldt de raa Jorder, med Hensyn til hvilke der dog i Instruxen med rene og tydelige Ord var gjort dem det Tilbud, at de kunde tage dem, om de vilde, og lade være, om de vilde. Men det væsentligste Argument, som man fremsætter mod den trufne Afgjørelse, er det, at der skulde være begaaet en Feil fra Commissionens Side. Men jeg siger, mine Herrer: Hvad i Alverden kommer det Sagen ved! Hvilken Fremgangsmaade Commissionen har brugt, er ligeoverfor Fæsterne fuldstændig ligegyldigt; det er en Sag, som den ialfald kun har havt at forsvare ligeoverfor den Regering, der havde givet den Commissionen, men som ligeoverfor Fæsterne ikke havde den ringeste Betydning. For dem forelaa det Spørgsmaal: Vilde I have denne Jord for den og den Afgift, og derpaa have de Vedkommende da svaret ja, og Afkomstdocumenterne ere derefter bragte i Orden, saa jeg seer ikke, at der kan gøres det mindste Angreb fra den Side. Jeg har den Overbevisning — og jeg har gransket ikke saa lidt i denne Sag — at der sjældent er blevet sat nogen Foranstaltning igang til Ordning af Forhold som de her omtalte, hvor man er gaaet frem med større Omtanke og Hensynstagen til de Vedkommende eller med mere Almeensands end netop her. Commissionen blev først instrueret om, at den paa det Notagtigste skulde undersøge alle Grændserne for

de Jordlodder, som de Vedkommende dyrkede, idet man var sig fuldstændig bevidst, at under den lov- og retslose Tilstand, som havde udviklet sig med Hensyn til disse Udmarksjorder, vare Mange gaaede ud over deres lovlige Grændser og havde Jorder under Dyrkning, der ikke tilkom dem. Det vidste man overmaade godt; men for ikke at fremkalde Grændsestridigheder for disse Mænd, der naturligviis vanskelig kunde taale Processer om disse Spørgsmaal, saa var den første Instrux til Commissionen den: Undersøg Grændserne, og forsaavidt I finde, at noget af den Jord, som den enkelte Huusmand har, ligger paa den Deel af Udmarksjorderne, der er overdragen Kommunen, saa magesliff det til Staten, saaledes at vi kunne give de Vedkommende fuld Ret over det, de nu engang have. Dernæst lod man, som om man slet ikke saa, at de havde tilegnet sig visse Dele af Udmarksjorderne og ikke alene brugte dem, men ogsaa havde indhegnet dem under deres i Fæste havende Steder. Man sagde: Det er Noget, som Tidernes Uret har ført med sig, og som vi ikke strengt ville gaae i Rette med dem for; lad os see at glatte den Ting ud, idet vi tilhyde dem at fage denne Jord, vel ikke for den samme Afgift som den, de give for den Jord, der utvivlsomt ligger under deres Fæstesteder, men dog en i Overensstemmelse dermed lempet moderat Afgift. Man sagde altsaa til Commissionen: Som Medium skulle de give 3 Skpr. Havre pr. Td. Land; I skulle derfor bonitere Jorden og derefter udfinde en Gjennemsnitsbonitet, og derefter indrette I det saaledes, at den gode Jord kommer til at svare lidt mere end 3 Skpr. Havre og den mindre gode lidt under 3 Skpr. Havre. Forholdet blev ordnet, som jeg troer, til Alles Tilfredshed; idetmindste har jeg ikke hørt nogenjem helst Beklagelse derover. Med Hensyn til begge disse Dele, haade den Jord, som de Paagjældende med Urette havde taget, og den Jord, som de besad fra gammel Tid af og havde Fæstebrev paa, medens de saa godt som Intet svarede deraf, blev der endvidere sagt: Vi forlange ikke nogen Skjodsum, men ville kun, at den nuværende Fæsteafgift gaaer over til en Arvesæsteafgift, thi det er vort Dunst,